

Д. Танячкewич

Як заводити...

5089

ЯКЪ ЗАВОДИТИ ПРАВДЫ

НА ЛАДЪ

ЗАКОМАРСКОЙ ПРАВДЫ?

Розказавъ

ДАНИЛО ТАНЯЧКЕВИЧЪ
Духовный Закомаря, Засновникъ и Голова
ЗАКОМАРСКОЙ ПРАВДЫ.

Накладомъ „Батькѣвщины“.

У ЛЬВОВЪ.

Зъ друкарнѣ товариства имени Шевченка
подъ зарядомъ К. Беднарского.

1883.

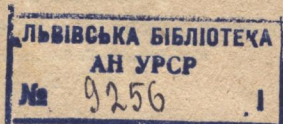
Передне слово.

Було се въ Марцю, коли я писавъ до „Батькѣвщины“ звѣщаючи, що, коли Господь дозволить, то коло Великодня выдамъ я книжочку, въ котрѣй по при рѣжныхъ рѣчахъ що до поратѣвль бѣднаго народу руского, розкажу и те: що то значити має така Правда, якъ я єсть у себе завѣвъ. Такъ ждало ся, мовлявъ, та не такъ склало ся. Рѣжнїй работы та труды не дали менѣ довести сю працю въ сѣмъ часѣ до кѣнця. А она такъ важко-преважно лежить менѣ на серцю

Отже якъ я теперъ нагадався. Поки выдамъ ту широку рѣчь за такї справи, давай! зложу на скорѣ отту маленьку книжечку. Весна и такъ опѣзнена на Божѣмъ свѣтѣ и на нашѣй рускѣй земли. Не можна вѣдволѣкати. Нехай добрїй рускїй господарѣ кинуть и се зерно на руску ниву. А оно надѣйне, я знаю, що оно надѣйне.

У сѣй книжочкѣ я бѣльше нѣчого не подаю, якъ взорець установь чи то статуту для такого товариства, и коротку пораду, якъ то коло того першого заснованя такои Правды заходитися. А вже въ другѣй, побѣльшѣй книжкѣ то розкажу: на чѣмъ така Правда закламалася и до чого она придалася, якъ таку рѣчь вести належить, подамъ и взоры друкѣвъ на книжки, формуляры и все потрѣбне. Де хто тамъ буде заходитися коло першого заснованя такого товариства, а я тымъчасомъ выладнаю мою книжку. Тай буде добре. А поки що розберайте самї дорогї брата, въ статочныхъ вашихъ головахъ, по тѣмъ статутѣ, що то за така та моя Правда!

По Великодни въ р. Б. 1883.

I.

Взорець статуту для Правдъ.

Установы чи то Статуть товариства Правда . . .

Установа перша (чи то §. 1).

До чого
служить
товариство
Правда ... ?

Товариство Правда заводить ся на те, щобы
бѣдныхъ рускихъ парохіянъ (значить людей до
грецко - католицкой парохіи належачихъ) у ихъ
великѣй бѣдѣ ратувати, а то тымъ, що имъ пожичае
на ихъ власній потреби, чи то домашній, чи при госпо-
дарствѣ, чи при ремеслѣ, грошѣ, и то або цѣлкомъ безъ
проценту, або за невеличкимъ, хочъ и не однакимъ про-
центомъ, котрый знову таки анѣ въ свою користь, анѣ
въ користь своихъ товаришѣвъ, но таки въ користь або
самыхъ пожичающихъ або цѣлои громады зберае.

Установа друга (чи то §. 2).

Де є обита-
ція товари-
ства ?

Товариство має свое мѣсце пробуваня чи то свою
обитацію въ селѣ

Установа трета (чи то §. 3).

Хто може
бути това-
ришомъ або
приналеж-
нымъ до то-
вариства ?

Пунктъ першій. Товаришомъ чи то приналеж-
нымъ до товариства може бути кождый повнолѣтый,
побожный, поцтивый, тверезый, працьовитый, оцадный
и розумный рускій (значить грецко - католицкой вѣры)
парохіянинъ, чи така то парохіянка якъ
тѣлько до того зголосить ся, до вкладки рѣчної, що най-
менше 20 кр. зъобовяже ся, и черезъ Раду товариства
буде принятымъ.

Хто не може приналежати до товариства? Пунктъ другій. Жадень чоловікъ чи жінка, хоть бы и Русинъ чи Русинка, коли не є грецко-католицкою вѣры, а хоть бы и грецко-католицкою вѣры, але зъ иншою парохію, до товариства прийаті бути не можуть.

Установа четверта (чи то §. 4).

Коли належить рускій душпастирь... до товариства? Пунктъ першій. Каждый рускій (значить грецко-католицкій) душпастирь котрый на интенцію, щобы Господь Богъ допомогъ бѣднымъ людемъ зъ ихъ бѣды и поневѣрки добути ся, въ спокою по людски и по христіянски жити, що Недѣль и що свята соборный акафистъ вѣдправляти, и цѣлый дохѣвъ зъ него разъ по все въ користи товариства вѣдступати обовяже ся, вже тымъ самымъ стає приналежнымъ до товариства.

Чи може въ якій инший способъ душпастирь до товариства належати? Пунктъ другій. Въ инший способъ, н. пр. черезъ зъобовязане ся до хочъ бы найбольшой вкладки, до товариства прийатый бути не може.

Установа пята (чи то §. 5).

Якій права мае каждый товаришь? Пунктъ першій. Каждому товаришови чи то приналежному до товариства прислугує право бувати въ громадѣ товариства чи то на загальныхъ зборахъ, забирати на нихъ голосъ въ справахъ товариства, голосувати надъ ними, ставляти самому внески, жадати рахунку и выясненя вѣдъ Рады товариства и бути самому до неи wybranымъ.

Чи приналежность надає яке право до пожички? Пунктъ другій. Зъ причины приналежности до товариства, нѣхто особливого права до дѣстаня пожички мати не може.

Якій обвязки мае каждый товаришь? Пунктъ третій. Каждый приналежный до товариства, мае обвязокъ передъ веъмъ добрымъ прикладомъ чи въ нобожности чи въ працьовитости чи оцандности, чи въ щедрости датковъ на те Боже, зъ якого товариство мае пожитокъ, присвѣчувати, иншихъ до праць и до щедрыхъ оферъ на рѣчь товариства заохочувати, пильнымъ окомъ глядѣти, щобы пожичаючі въ товариствѣ добрый робили зъ грошей ужитокъ, упоминати, щобы ретельно свѣй довгъ вѣддавали; однимъ

словомъ: має для добра и зросту товариства всѣми силами трудити ся.

Установа шеста (чи то §. 6).

Коли и якъ наступае выдалене зъ товариства и узискане на ново приналежно-сти?

Пунктъ першій. Каждый приналежный, котрый черезъ свое неприкладне жите згѣршене робить, або яку шкоду для товариства наносить, може бути черезъ Раду товариства выдаленый. Громадѣ товариства чи то загальнымъ зборамъ прислугуе право такого выдаленного навадѣ принять, но вѣнъ має о то на письмѣ просити.

Коли душпастирь перстае бути приналежнымъ?

Пунктъ другій. Душпастирь, котрый своего зъобовязаня, вѣддавати цѣлый дохѣдъ зъ соборного Акафисту въ користь товариства не дотримуе, тымъ самымъ перстае бути приналежнымъ. И не може хутнѣйше бути товаришомъ, ажъ вѣнъ знову до своего зъобовязаня не поверне.

Установа сема (чи то §. 7).

Хто естъ першою старшиною товариства?

Пунктъ першій. Першою старшиною товариства естъ: Громада товариства, або инакше: загальнй зборы, значить тѣ товаришѣ, котрй вѣйдуть ся обрадувати надѣ справами товариства, прикликанй на то Радою товариства, въ способѣ установами товариства приписанный, въ певный означеный день и годину, на призначенѣмъ до того мѣсца.

Коли громада товариства має право обрадувати?

Пунктъ другій. Коли такимъ способомъ збере ся двацять товаришѣвъ, вже разомъ зъ Радными и зъ головою и его заступникомъ, они вже становлять громаду товариства, котра вже має право обрадувати. Тѣлько, коли бы ходило о розвязане товариства, то му- сить вѣйти ся три четвертыхъ ($\frac{3}{4}$) всѣхъ приналежныхъ.

Якй права має громада товариства або загальнй зборы?

Пунктъ третій. Громада товариства або загальнй зборы мають право: выслухувати sprawy, яку вѣде передъ ними Рада товариства, стверджати або вѣдкидати еѣ рахунки, — постановляти, въ якйй способѣ при даваню и стяганю пожичокъ вѣдповѣдно до установъ товариства и правъ цѣсарскихъ поступати належить, постановляти, де свой власнй грошѣ, котрй лежать безъ пожитку, умѣстити належить, чи то тѣлько на часъ чи на все, де умѣщати перехованй грошѣ, постановляти,

на що грошѣ пѣдручнї обернути ся має, — передавати тї свої ухвалы до выконаня Радѣ товариства, прїймати выключеныхъ Радою товариства товаришѣвъ назадѣ до товариства, выѣбрати Раду товариства, голову и его заступника, становити о змѣнѣ установѣ чи то статуту, и о розвязаню товариства.

Якѣ постановляють ся ухвалы на загальныхъ зборахъ?

Пунктъ четвертый. Всѣ ухвалы постановляють ся бѣльшостоєю голосѣвъ. Тѣлько при змѣнѣ статуту и при розвязаню товариства потреба, щобы всѣ притомнїй приналежнї ажь до одного за тымѣ голосували.

Якѣ має голосувати ся?

Пунктъ пятый. Всѣ голосованя вѣдбувають ся явно, голосомѣ, безѣ картокѣ.

Коли и вѣ якїй способѣ мають скликувати ся загальнї зборы або громада товариства?

Пунктъ шестыи. Громада товариства чи то загальнї зборы мусять бути заразѣ по скѣнченѣмѣ роцѣ скликанї. О тѣмѣ має Рада товариства чотырнацять день напередѣ приналежныхъ своихъ особнымѣ оголошенемѣ на письмѣ, прибитѣмѣ на тѣмѣ будынку, де Рада обрадуе, повѣдомити, вѣ котрѣмѣ має бути докладно означене, день, година, мѣсяць, де зборы вѣдбувати ся будутѣ и всѣ тї справы, якї пѣдѣ обряды прїйти мають. Але на письменне жадане десятохъ товаришѣвъ, вѣ котрѣмѣ має бути сказано, для якои причины и справы они того жадають, обовязана Рада кожного часу скликати загальнї зборы. А рада має такї справы конечно пѣдѣ обраду пѣддати.

Установа осьма (чи то §. 8).

Яка есть друга старшина товариства?

Пунктъ першїи. Другою старшиною есть Рада. Она складае ся зѣ головы и его заступника, зѣ чотырохъ радныхъ, зѣ котрыхъ ведля власного выбору Рады оденѣ служить за касїера, двоухъ за контрольорѣвъ, а оденѣ за писаря, — и зѣ двоухъ заступникѣвъ. Всѣ они служатѣ безплатно.

На якѣ долго выбирае ся Рада товариства?

Пунктъ другїи. Всѣ Раднї выбираютѣ ся на оденѣ рѣкъ, — но по роцѣ можуть бути знову выбранї.

Що за правы и обовязки має Рада товариства?

Пунктъ третїи. До Рады товариства належить: прїймати и выдаляти товаришѣвъ, — провадити книжки и рахунки, — позичати грошѣ, — скликувати

громаду товариства и приготвяти справы для ней пѣдъ обрады, — здавати и пояснати справы на загальныхъ зборахъ, — выконувати ухвалы загальныхъ зборѣвъ, такъ що до умѣщеня грошей якъ и иншій, — заступати товариство до иншихъ сторѣнь, — зросту и добра товариства пильнувати.

Коли сходять ся Рада товариства и кѣлько потреба Радныхъ, чтобы она могла обрадувати?

Пунктъ четвертый. Рада товариства сходить ся акуратно першого дня каждого нового мѣсяця. А чтобы она могла обрадувати, то потреба конечно, чтобы окрѣмъ головы або его заступника явилося трохъ Радныхъ, котры могли бы яко касиерь, контрольоръ и писарь урядувати. Ухвалы западають бѣльшостою голосѣвъ.

Установа девята (чи то §. 9).

Якй права мае голова або его заступникъ?

Пунктъ першій. До головы чи его заступника належить: скликувати Раду, проводити такъ въ Радѣ якъ и на загальныхъ зборахъ, пѣддавати на такихъ зборахъ справы пѣдъ обрады и голосоване, пѣдписувати вразѣ зъ однимъ Раднымъ все письмо за Раду отже и за товариство.

Коли головуе голова або его заступникъ?

Пунктъ другій. Голова и его заступникъ въ звычайныхъ припадкахъ не голосуе, тѣлько въ разѣ рѣвности голосѣвъ ѣнь своимъ голосомъ розрѣшуе. Но въ справѣ змѣны установъ або розвязаня товариства головуе и голова чи то его заступникъ.

Установа десята (чи то §. 10).

Якй есть мастокъ товариства?

Мастокъ товариства складае ся: перше зъ мастку закладного або зельзного; друге: зъ мастку пѣдручного; трете: зъ мастку чужого або перехованого.

Установа одинайцята (чи то §. 11).

Въ якй способъ повстае и умножуе ся закладный або зельзный мастокъ товариства?

Пунктъ першій. Мастокъ закладный або зельзный бере ся: разъ: зъ тыхъ . . . риньскихъ, котрыхъ дотеперѣшний душпастырь и першій фундаторъ того товариства, вѣдправляючи дотеперъ соборный Акафисты на таку рѣчь призберавъ; потому: зъ тыхъ доходѣвъ зъ соборного Акафисту, якй той самъ душпастырь на рѣчь товариства заедно вѣдступати обовязуеь и якй певно дальшій рускй, значить грецко-католицкй душпастырь . . . вѣдступати схочуть: на конецъ изъ тыхъ добро-

вбльныхъ даткѣвъ, якихъ побожнїи христїане при рѣж-ныхъ духовныхъ оказїяхъ и обрядахъ христїанскихъ, якъ хрестинахъ, поминкахъ, шлюбахъ, обходахъ зъ молитвою и т. д. въ парохїи, на интенцію того товариства давати будуть, якї послѣднїи датки тому такъ тѣлько будуть уважанїи, якъ бы они на ту тацу товариства, що буде при вѣдправлюваню соборного Акафисту заедно въ церквѣ выставляти ся, въ найближшу недѣлю чи свято, зложенїи були.

Якими уважають ся вѣс датки до закладного ма-

Пунктъ другїй. Вѣс тї такъ призыванїи датки не можуть отже иначе уважати ся, якъ офѣрованїи „на Боже“, не можуть тому на нѣчїе имя, въ книжкахъ товариства бути записанїи, — не можуть бути нѣкому назадъ поверненїи, нѣкому жадной користи грошевои и жадного найменшого права, хоть бы до дѣстаня пожички, принести не могутъ.

Якї датки не можуть бути принятїи товариствомъ до того маестку?

Пунктъ третїй. Въ жаденъ инакшїи способъ той маестокъ, анѣ доходомъ зъ соборного Акафисту въ инш . . . церк . . . , — анѣ добровѣльными датками офѣрованными при духовныхъ обрядахъ, но въ иншѣй парохїи, — примноженемъ бути не може.

На якъ довго має служити закладный маестокъ?

Пунктъ четвѣртый. Той маестокъ, що не надаремне называе ся зельзаннымъ, есть незапропашенїи. Вѣнъ має служити на вѣчнїи часы на то, щобы потребнымъ рускимъ, значить грецко-католицкимъ парохїянамъ достарчати вѣдповѣдно до установъ товариства пожичокъ и зъ користей невеликихъ узбируваныхъ товариствомъ вѣдъ тыхъ пожичокъ: и самыхъ пожичающихъ на дальшїи лѣта убезпечити и цѣлу громаду въ еѣ потребѣ запомагати, все то якъ установы товариства приписують, — на вѣчнїи часы.

Якъ має маестокъ въ пѣзнїихъ часахъ бути обезпеченїи и ужитїи?

Пунктъ пятїй. Для того, коли бы въ часѣ показати ся мало, що якась часть грошей зъ того маестку лежить безъ пожитку, значить, що нема вже тѣлько потребныхъ, котрїи бы хотѣли позичати, то тї грошѣ мають ведля ухвалы загальныхъ зборѣвъ, бути помѣщенїи, въ такихъ цѣнныхъ паперахъ, достарчающихъ процента, въ якихъ ц. к. суды складають сиротинскїи грошѣ. А коли бы така потреба позичати, межї рускими, значить грецко-католицкими парохїянами, цѣлкомъ устала, може громада товариства постановити, двѣ третыхъ частей того

мастку умѣстити въ землѣ т. е. за двѣ третихъ частей тыхъ грошей купити кавалокъ землѣ, но за такую цѣну и такой певный, що не тѣлько бы товариство на нѣмъ не стратило, але значнй и цѣлкомъ певнй користи ему достарчало. Но одна третя часть має таки бути вложена въ цѣнныхъ паперахъ.

Установа дванайцята (чи то §. 12).

Зъ чого по-
встає має-
токъ під-
ручний?

Пунктъ першій. Маєтокъ підручний складає ся: разъ зъ тыхъ рѣчныхъ вкладокъ до якихъ товаришѣ зъобовязують ся; потому зъ тыхъ процентѣвъ, якй дѣстають ся товариству вѣдъ пожичокъ вѣдъ одного цѣлого риньского до цѣлыхъ сорокъ и девять (49) риньскихъ а. в.; третє: зъ тыхъ зыскѣвъ, котрй товариству зъ перемѣны паперѣвъ, або зъ выльсованя дѣстають ся; четверте зъ доходу закупленои землѣ; пяте зъ процентѣвъ вѣдъ цѣнныхъ паперѣвъ.

На що слу-
жить має-
токъ під-
ручний?

Пунктъ другій. Той маєтокъ служить найперше на то, щобы нимъ оплачувати тй невеличкй рѣчнй выдатки на канцелярйю, то есть на книжки, палѣрь, друки. Решта цѣлого того доходу обертає товариство на то, щобы цѣлу громаду въ сѣ потребахъ за-помагати и такъ: при будовѣ и направѣ громадскихъ значить и церковныхъ и парохіяльныхъ будынкѣвъ, при справлюваню выгонѣвъ и пасовискъ, при закуплюваню громадскихъ машинъ, громадскихъ розсадникѣвъ худобы, при заведеню громадскихъ варстатѣвъ або фабрикъ. Но то все робить товариство, по своѣй волѣ, ведля своего добору и розуму, безъ нѣчиєго примусу, тогдѣ коли за потрібне узнасть, — но нѣколи скорше, якъ що три лѣта.

Установа тринайцята (чи то §. 13).

Зъ вѣдки
бере ся ма-
єтокъ чу-
жий або пе-
рехованый?

Пунктъ першій. Маєтокъ чужий або перехо-ванный становлять тй доходы зъ процентѣвъ, якй това-риство поберає вѣдъ пожичокъ по надѣ сорокъ девять (49) риньскихъ.

До чого
служить
маєтокъ чу-
жий або пе-
рехованый?

Пунктъ другій. Товариство вертає вѣ за цѣ-лый часъ сплаты пожички такой призбиранй, разомъ взрахованй процента, але и безъ всякого додатку, вѣдъ дня, коли цѣла пожичка зѣстала сплачена, акуратно за

цѣлихъ девять звичайныхъ не товарискихъ роковѣ, або самому позичаючому, або — борони Боже — его смерти, тому, хто буде его правнымъ наслѣдникомъ, що до маєтку.

Яка може бути особна умова, що до часу виплати перехованого гроша? Пунктъ третій. Но товариство може ведля попередной умовы зъ позичаючымъ, по наступившѣмъ терминѣ до выплаты тыхъ грошей, вѣдати ихъ до якои щадницѣ на процентъ на певный часъ. Въ такѣмъ разѣ, той, до котрого тѣ грошѣ належать, не смѣе ихъ передъ часомъ тымъ упоминати ся. Товариство за то ручить ему за тѣ грошѣ. Выдатки на почту оплачує вѣнъ самъ.

Установа чотирнайцята (чи то §. 14).

Хто може позичати въ товариствѣ? Пунктъ першій. Каждый потребный рускій (значить грецко-католицкою вѣры) парохіянинъ, або така парохіянка, котре хоче и може працювати, може дѣстати позичку, вѣдповѣдно до своєї потреби и до зможности товариства.

Що треба, чтобы дѣстати позичку? Пунктъ другій. Потребують они тѣлько згосити ся до Рады товариства, розказати на яку рѣчь они грошей потребують, привести зъ собою двоухъ поручникѣвъ, котрі поручають ся, що позичаючій зробиць такий ужитокъ зъ грошей, якъ то въ протоколѣ заявивъ, що буде ретельно грошѣ вѣддавати, и подпишуть зъ нимъ довжный листъ.

Чи душпастьеръ або его жѣнка можуть позичати въ товариствѣ? Пунктъ третій. Анѣ душпастьеръ анѣ его жѣнка позички дѣстати не можуть.

Чи може товариство кому позички вѣдмовити и коли? Пунктъ четвертый. Окромъ того може Рада товариства и всякому другому позички вѣдмовити, коли вѣнъ при попереднѣйшѣй позичкѣ не зробиць зъ грошей вѣдповѣднѣй ужитокъ, або бувъ недбалымъ и неретельнымъ въ вѣддаваню, або, коли его ручителѣ люде непевнѣ, або коли потреба, на яку вѣнъ грошѣ позичати хоче, есть марна.

На що глядитъ товариство при удѣлюваню позичокъ? Пунктъ пятый. Товариство бо глядитъ, чтобы не давати позичокъ на справлюване оказій, анѣ на саму сплату довгѣвъ но чтобы конечно одна частка позиче-

ныхъ въ товариствѣ грошей ишла на приховокъ въ господарствѣ або на розробокъ въ ремеслѣ.

Установа пятнайцята (чи то §. 15).

Хто може ручити ся?

Пунктъ першій. Ручити можуть тільки повнолѣтній, поцтивій, працьовитій рускій (значить грецко-католицкои вѣры), парохіяне або парохіянки

Чи можуть бути найближшій свой ручителями?

Пунктъ другій. Коли позичаючий есть жонатый, то однимъ поручникомъ може бути жѣнка его. Коли позичаюча есть замужна, то однимъ поручникомъ може бути єѣ чоловѣкъ. При позичаючихъ нежонатыхъ або невѣдданныхъ, може бути однимъ поручникомъ хтось зъ найближшого роду. Но другимъ конечно має бути чужій.

Чи душпастырь або его жѣнка могутъ ручити ся?

Пунктъ третій. Анѣ душпастырь анѣ его жѣнка ручити не могутъ.

Установа шѣснайцята (чи то §. 16).

Якій є позички?

Пунктъ першій. Позички дають ся або безъ проценту, або за процентомъ.

Якій позички дають ся безъ проценту?

Пунктъ другій. За позички нижше одного риньского а. в. не платитъ ся проценту.

Кѣлько платитъ ся проценту вѣдъ позичокъ вѣдъ одного цѣлого до цѣлихъ сорокъ и девять риньскихъ?

Пунктъ третій. За позички вѣдъ одного цѣлого риньского до цѣлихъ сорокъ и девять (49) риньскихъ а. в. платитъ ся проценту по пѣвъ $\frac{1}{2}$ крайцара вѣдъ кожного риньского на мѣсяць, який процентъ не звертає ся но иде до пѣдручного мастку товариства.

Кѣлько платитъ ся проценту за позички высше сорокъ и девять риньскихъ?

Пунктъ четвертый. За позички по надъ сорокъ девять риньскихъ платитъ ся проценту: одень крайцаръ вѣдъ риньского на мѣсяць. Тѣ грошѣ идуть до мастку чужого або перехованого, щобы за девять лѣтъ по наступившій сплатѣ позичаючому були поверненій.

Установа сѣмнайцята (чи то §. 17).

Пунктъ першій. Позички дають ся не на грунтъ,

На якій контѣ дають ся по-жички? но на працю, значить позичаючі мають єť въ свои працѣ вѣддати.

Якій єсть терминъ до сплаты по-жички и якій спосѣбъ?

Пунктъ другій. Для того, щобы позичаючимъ було можливимъ и великій позички въ працѣ рукъ своихъ вѣддати, не установляе товариство жадного термину до вѣддана позички. Товариство постановляе тѣлько раты, то єсть першій день кожного нового мѣсяця, въ котрый день каждый довжникъ мусить конечно мѣсячный процентъ заплатити и якусь частку, бодай бы найменшу на сплату капитала зложити. Такимъ способомъ и капиталъ довгу уменшае ся и довжникъ чимъ разъ меньше проценту оплачувати буде. Но высокѣсть проценту, значить такій оденъ (1) крайцаръ вѣдъ риньского, якъ при позичкахъ по надъ сорокъ девять риньскихъ, остае ся та сама ажъ до кѣнца.

Чи можна скоро взяти другу позичку?

Пунктъ третій. Довжникъ може заразъ при першѣй ратѣ цѣлый довгъ вѣдати и до новои бѣльшой зголосити ся, коли вѣнь тѣлько докаже, що тѣ грошѣ ему въ зарѣбку, а не въ якои иншой позички дѣстали ся.

Установа вѣсьмнайцята (чи то §. 18).

Якъ рахують ся роки и мѣсяцѣ товариства?

Рѣкъ товариства рахуе ся сорокъ и вѣсьмъ тижнѣвъ. Мѣсяць рахуе ся чотыри тижнѣвъ. А рахунокъ иде вѣдъ першихъ зборѣвъ.

Установа девятнайцята (чи то §. 19).

Хто заступае товариство до иншихъ сторѣнь?

Товариство до иншихъ сторѣнь, якъ до ц. к. уря-дѣвъ, до иншихъ товариствъ або особѣвъ заступае Рада товариства. За Раду пѣдписуе голова або єго заступникъ въ однимъ раднымъ. Вѣсь такъ пѣдписані письма въ прибитою печаткою заступають и обовязують цѣле товариство.

Установа двайцята (чи то §. 20).

Якій єсть пѣдпись и яка печатка товариства?

Товариство пѣдписуе ся такъ : „Товариство Правда...“ На печатцѣ выбитый краємъ надпись, коротко „Правда . . .“, а въ серединѣ по надъ вытисненными двома руками, що одна другу мые, вытисненный Провидъ Божій.

Установа двайцять перша (чи то §. 21).

Якъ залагоджують ся суперечки въ товариствѣ?

Всѣ суперечки въ товариствѣ розсуджуе судъ мировый, до якого выбирае каждая сторона по одному судаторови таки изъ товариштвѣ, а тѣ вже выбираютъ одного начальника. Вѣдъ того суду вже нема рекуреу.

Установа двайцять друга (чи то §. 22.)

Якъ чинять ся змѣны въ установахъ товариства?

Змѣны въ установахъ можуть починити ся тѣлько на загальныхъ зборахъ. Но мусять всѣ притомнѣи за тымъ голосувати. Въ тѣмъ припадку голосуе и голова чи то его заступникъ, котрый проводить зборами.

Установа двайцять трета (чи то §. 23).

Коли настуپити може розвязане товариства?

Пунктъ першій. До розвязаня товариства потреба умисне на те скликаныхъ загальныхъ зборѣвъ, на якихъ явити ся мають три четвертыхъ всѣхъ принадлежныхъ. Всѣ голоса до одного, при чѣмъ голосуе и голова чи то его заступникъ, мусять бути за розвязанемъ.

Що робить ся зъ маесткомъ товариства на припадокъ розвязаня?

Пунктъ другій. На припадокъ розвязаня товариства цѣлый маестокъ товариства переходить на громаду Но товариство не вѣддасть его въ готѣвцѣ, но коли бы не удало ся ему закупити за него землѣ, вѣддасть его въ цѣнныхъ паперахъ и застереже, щобы чи то тѣ грошѣ не були нарушенѣи, чи та земля не була нѣколи продана, но проценты зъ тыхъ грошей служили на вѣчнѣи часы на загальнѣи потреби цѣлои громад . . .

Установы переходовѣи.

Теперѣшний душпастырь , яко першій фундаторъ того товариства приберае собѣ чотырохъ парохіанъ яко спѣвзасновникѣвъ, котрѣи зъ нимъ разомъ подписують прозѣбу до високого ц. к. Намѣстництва о правне признане товариства. По наступившѣмъ признаню тѣи пять засновники становити будуть тымчасову Раду, котра буде прѣимати товариштвѣи. Якъ тѣлько прибераетъ ся ихъ всѣхъ разомъ двайцять, заразъ мають скликати ся першѣи зборы.

Ц. к. Намѣстництво пѣдъ днемъ 12. Жовтня 1882 до ч. 56380 подтвердило правне истноване такого товариства на пѣдставѣи сего статуту у мене с. е. товариства закомарскои Правды.

II.

Такі то бачите установы той мови Правды. Закладає ся она на оѣбрь на Боже, вѣдь якої оѣбры, звѣсно и маленька рука дитины рускои не вѣдхилає ся, а зъ охотою на таке дав. Вѣ томъ и вся тайна, весь розумъ, и вся сила такого товариства. Але те Боже, той соборный Акафистъ, се таке Боже, що дохѣтъ зъ него иде до рукъ, и то цѣлкомъ справедливо, отцѣвъ духовныхъ. Такъ и бачите, що до такой справы мусить першій и конечно таки отецъ духовный приложити ся, — бо безъ того не було бы и такой правды. А не думаю, щобы котрый щирый, народолубный, свѣтлый рускій душпастырь, такой, що око его трошки дальше сягає, мавъ вѣдь такой святой рѣчи вѣдхилити ся. „Разумѣй званіє твое“, каже Апостоль до слуги Божого, — значить, зрозумѣй ты, слуго Божій, до чого ты покликаний. „О зрозумѣй, ты мѣй брате любый, твое покликанє!“ скажу и я до руского слуги Божого за мѣимъ Апостоломъ, „бо то твое особливше покликанє. Не думай, що то маловажна, пуста рѣчь: яке бы то таке велике добро, така велика помѣчь зъ того могла для народу выйти? не думай, що се такъ на выгадку скорѣйше выгядає. То я тобѣ на те скажу знову таки за святымъ письмомъ, що зерно гѣрчицѣ меньше вѣдь вѣхъ зеренъ, а якъ шарсте, то и птицамъ небеснымъ можна на нѣмъ витати. А якъ бымъ тобѣ сказавъ свою практику, вѣ той рѣчи, тобысь побачивъ мѣй брате любый, що се не примха, а правда. А вѣ мене маленьке и дуже бѣдне село. Не кажи, мѣй брате дорогій, и такого, що то непотрѣбне для твоихъ людей таке товариство, бо вѣ твоимъ селѣ єсть каса громадска, люде засѣбный. Потрѣбне оно, мѣй брате, потрѣбне оно для каждого села, чи для каждой громады. Тѣлько добре вдумайся вѣ той статутъ, а побачишь, що оно потрѣбне и то страхъ потрѣбне. Не безъ нѣчь оно ся зродило, та не безъ нѣчь. А цѣлыхъ спорыхъ лѣтъ пару голова тяжко працювала, а ще тяжше сердце било ся коло такой справы. Не кажи, що то тобѣ буде кривда! Кривда тутъ не така велика. А хто знає, може то и не кривда для тебе, а пѣдпомога. Кто то знає?! У тебе є дѣти. Тѣ дѣти не думаю, щобы ты ихъ назначувавъ на те, щобы вымандрували до Америки, чи де тамъ. Но они мають таки жити межи рускимъ народомъ, на руской земли. То треба и о то старати ся, щобы той нарѣдъ и та земля мали ихъ чимъ годувати. Памятай, що ты за такимъ ставшь нѣбы то причастникомъ той справы святой, чи той ласки, обдѣлена

твоими руками, тыми пятьма хлѣбами, якими наситивъ Спаситель голодный нарѣдъ въ пустыни, твоѣй нарѣдъ вѣрный и потрѣбный и що до тебе прикладнѣ тѣ слова святѣ: дайте вы имъ ѣсти (дадите вы имъ асти“). О така причастъ може заповнити найширшу душу. Мѡгъ бы я и за себе тутъ де що сказати, що менѣ не въ роскоши прѣйшло ся зъ народомъ моимъ дѣлити ся. Але се выходило бы на хвальбу. А тои менѣ не потреба. „Добра хочу рускѡй земли“, якъ въ старину було у насъ написано, и правды хочу между людьми. Отъ чого хочу“.

Такъ правдивый, щирый, рускѣй душпастьрь, той, що есть справедливымъ татомъ духовнымъ своєи духовной громады, розбравши добре въ своѣй души правду такои Правды, у першу Недѣлю, вѣзавши помочи Божою, скаже до своихъ людей: „Люде мой, Богомъ и правомъ церковнымъ дохѡдъ зъ соборного Акафисту належить ся менѣ. Пѡсля мѡєи волѣ могу я тымъ доходомъ розпоряджати, и нѣхто не має права менѣ сего вѡдмовляти. Отже той то мѡѣ питомый дохѡдъ, хочу я доки мого вѣку, ~~до~~ вашого добра, для добра дѣтей вашихъ и на вѣчнѣй роды, на такѣй та такѣй ладъ вамъ вѡдступити“. И вѡддасть тѣ доходы кому тамъ схоче до переховку. Ото буде вже и першѣй засновокъ Правды. Зъ того вѡдложить вѡнъ 1 злр. 25 кр., щобы зъ нихъ оштемплювати по 15 кр. пять примѣрникѡвъ статуту и на подане прибити штемпель на 50 кр., такъ самѣсенко, якъ то робѣть ся при закладаню читальнѣ, коли буде о признане такого товариства до Намѣстництва подавати. А решта грошей вже буде складати на желѣзный мастокъ для Правды. Кѡлько, якъ довго вѡнъ схоче такъ складати, въ тѡмъ его воля, але може подавати о признане товариства и заразъ, якъ тѡлько нехай 5 Гюльденѡвъ на таку рѣчь въ него збере ся. И въ статутѣ (§. 11) скаже ся, що закладный мастокъ повстає, зъ тыхъ: 5 злр., котрѣ дотеперѣшний душпастьрь призберавъ, и т. д.

Теперь що до самого статуту. Не одно бы можна въ сѣмъ статутѣ змѣнити, а зъ часомъ таки треба буде змѣнити, такъ н. п. що до скалѣ процентовой. Але даю раду, на теперъ сего не чинити. А причины до того маю не однѣ и то дуже важнѣ. Скажу тутъ тѡлько про одну. Сей статутъ апробованный вже властями. Перемѣняючи можна бы яку неформальность поповнити. Зъ того заразъ повстає завѡдъ, знеохочене на самѡмъ початку, а при тѡмъ клопѡтъ зъ новымъ подаванемъ, новый выдатокъ. Все те для молодого товариства дуже не на руку. Тутъ думаю, треба все робити громадно на однакѣй ладъ.

Томужь и моя рада, щобы кожде товариство таке назвати однако товариство Правда, тѣлько приставити треба ближше означене вѣдповѣдно до парохіи чи то Правда: Майданьска, чи Слобѣдска чи яка тамъ, а коли бѣльше въ краю есть подѣбныхъ мѣстцевостей, то треба додати въ старостѣвѣ такѣмъ та такѣмъ. Вѣдповѣдно треба такі названя повставляти и въ статутѣ, де се означено пунктами на вѣрцю статутѣвѣ.

Такихъ примѣрникѣвѣ статутѣвѣ треба зготовити шѣсть. Пять мусить ся предложити Намѣстництву, а одинъ треба, щобы оставъ въ дома, на грунтѣ. Выйде такого писаня два аркушѣ битыхъ на одинъ примѣрникъ, отже разомъ на 12 аркушѣвѣ. Певне, трудъ то не малый. Зъ той то причины, я таку даю раду. Коли де у якѣмъ селѣ люде, прочитавши мѣй статутъ, наберуть охоты и у себе таку Правду завести, нехай напишуть заразъ до товариства Просвѣты, щобы имъ такій статутъ вылитографувати казало. Певне, що для одной мѣстцевости тов. Просвѣта сего бы не зробило. Але зголосить ся кѣлька такихъ мѣстцевостей, то оно се зробить, оставляючи въ кождѣмъ примѣрнику вѣльне мѣсце для повставленя назвѣ. Навѣтъ и само подане може тогдѣ товариство казати налитографувати, такъ, що клопоту зъ такою справою не булобы жадного. А цѣлый выдатокъ на се бувъ бы кѣлькадесять крайцарѣвѣ, отже не великій. Подавши таке подане, чекае ся чотыри недѣль, не прийде за той часъ вѣборонене, о якѣмъ тутъ мовы бути не може, бо статутъ, якъ я выше сказавъ, затвержденый зѣставъ, приступае ся до збирания товаришѣвѣ, а коли збере ся ихъ тѣлько, кѣлька статутъ жадае, присту пае ся до уконституованя, о чѣмъ треба дати знати до староства 48 годинъ напередѣ, означаючи мѣстце и часъ зѣбраня. Але такого поданя не треба оптемплюувати. Товаришѣ зложать свой вкладки, а треба щобы тѣ перші товаришѣ до грошки бѣльшихъ вкладокъ зѣобовязали ся, бо товариство буде мати выдатки. Треба справити печатку, книжки товарискій, звѣстно на се треба грошей. Якимъ способомъ до тыхъ книжокъ прійти, про се я вже оповѣщу свого часу въ газетахъ.

Перша рѣчь есть, щобы люде набрали до такого охоты. А наберуть люде охоты тогдѣ, коли душапастырѣ ихъ за таку справу щирымъ сердцемъ пріймутъ ся. Такъ то ваша весна, панотцѣ рускій, и братья мѣй дорогій, ваша весна! Не гайте ся!

и9256

Д. Танячневич

Як заводити...